

Elaija — Nọmba Iri na Atọ

Iri anọ na isii

Jeff Pippenger

2023-10-19

N’isiokwu gara aga anyị na-eme ka Ilaija kwekọọ na akụkọ ihe mere eme nke 1798 ruo 1844. Ilaija na-abanye n’akụkọ ihe mere eme ahụ n’ụzọ ihe nnochianya mgbe e buliri William Miller ka ọ kpọsaa ozi nke mmụọ ozi mbụ. Nwanyị di ya nwurụ nke Sarepta na-anọchi anya nzuko-ekpere kwesiri ntụkwasị obi nke na-achikọta osisi abụọ, ma ọ bụ mba abụọ ndị ga-aghọ otu mba n’October 22, 1844.

Gwa ha, si unu, Otu a ka Onyenweanyi Chineke kwuru: Lee, aga m esite n’etiti mba ozo were umu Izrel, ebe ha gara, kpokotakwa ha site n’akuku niile, meekwa ka ha loghachi n’ala nke ha. Aga m eme ka ha buru otu mba n’ala ahụ n’elu ugwu Izrel; otu eze ga-abukwa eze ha niile: ha agaghị abukwa mba abụọ ozo, ha agaghikwa ekewa ozo n’ime alaeze abụọ ma oji. Ha agaghikwa eji arusi ha meruo onwe ha ozo, maobu site n’ihe ha kporo asi, maobu site n’ajo mmehie ha o bula: kama aga m azoputa ha site n’ebe obibi ha niile, ebe ha mehiere, meekwa ka ha di ocha: otu a ha ga-abu ndi nke m, mu onwe m ga-abukwa Chineke ha. Devid, odibo m, ga-abukwa eze n’elu ha; ha niile ga-enwekwa otu onye-azu-aturu: ha ga-ejegharikwa n’iwu m, debe ukpuru m, meekwa ha. Ha ga-ebikwa n’ala ahụ nke m nyere Jakob, odibo m, ebe nna unu ha biri; ha ga-ebikwa n’ime ya, ha onwe ha, na umu ha, na umu umu ha ruo mgbe ebighi ebi: Devid, odibo m, ga-abukwa onye-isi ha ruo mgbe ebighi ebi. Ozokwa, aga m eso ha gbaa ndumodu udo; o ga-abu ndumodu ebighi ebi n’etiti mu na ha: aga m edobe ha, mubaa ha, tinyekwa ebe nsọ m n’etiti ha ruo mgbe ebighi ebi. Uloikwu m ga-anokwa n’etiti ha: ee, aga m abu Chineke ha, ha onwe ha ga-abukwa ndi nke m. Mba ndi ozo ga-amatakwa na o bu m, Jehova, na-eme ka Izrel di nsọ, mgbe ebe nsọ m ga-adị n’etiti ha ruo mgbe ebighi ebi. Ezikiel 37:21–28.

E nwere otutu ngozi Ezikiel kowara na e kwere nkwa nye mkpara abuo ahụ, bu mba abuo ghoro otu mba. Anyi ga-amalite site n’itule anọ n’ime ngozi ndi ahụ nke Nwannaanyi White kporo “obibia” anọ, ndi niile mezuru n’otu oge ahụ, n’ubochi Oktoba 22, 1844.

“Obibia nke Kraist dika Nnukwu Onye Nchujà anyi n’ebe kasi nsọ, maka ime ka ebe nsọ ahụ di ocha, nke e gosiputara na Daniel 8:14; obibia nke Okpara nke mmadu n’ihu Onye Ochie nke Ubochi, dika e si kowaa ya na Daniel 7:13; na obibia nke Onyenwe anyi n’ulo nsọ Ya, nke Malakai buru amuma ya, bu nkowa nke otu ihe omume ahụ; a na-anochikwa nke a anya site n’obibia nke nwoke a na-alu oheru n’alumdi na nwunye, nke Kraist kowara n’ilu banyere umu agboghọ iri ahụ, nke Matthew 25.” The Great Controversy, 426.

“Obibia” mbu Nwanyi White na-ezo aka na ya bu obibia nke nnukwu onye nchujà maka “ime ka ebe nsọ di ocha,” nke ga-eme na njedebe nke afọ puku abuo na nari ato. Amaokwu ahụ na-enye aziza nye ajuju nke Daniel isi nke asato amaokwu nke iri na ato, nke na-aju, “Ruo ole ka oheru ahụ ga-adị gbasara àjà a na-achụ kwa ubochi, na mmehie nke mbibi, inye ma ebe nsọ ma ndi agha ka a

zọpịa n’okpuru ụkwụ?” Amaokwu nke iri na anọ na-egosi na ime ka ebe nsọ dị ọcha ga-amalite na njedebe nke afọ puku abụọ na narị atọ. Ezikiel na-ekwu na Chineke ga-“esi n’etiti mba ọzọ, ebe ha gara, kpọputa ụmụ Izrel, ma kpọkọta ha n’akụkụ niile, ... mba ahụ a kpọkọtara agaghikwa emerụ onwe ha ọzọ,” n’ihi na Chineke ga-“eme ka ha dị ọcha: otú ahụ ka ha ga-abụ ndị nke m, m ga-abụkwa Chineke ha.”

N’ụbọchị Ọktoba 22, 1844, “ọbịbịa” nke abụọ Nwanyị White zoro aka na ya, bụ mmezu nke Daniel isi nke asaa, amaokwu nke iri na atọ, nke na-egosi na Nwa nke mmadụ ga-abiakwute Onye Ochie nke Ụbọchị, ka ọ nata alaeze. Ezikiel kwuru na Chineke “ga-eme ha otu mba n’ala ahụ n’elu ugwu Izrel; ma otu eze ga-abụ eze nye ha nile.” Ezikiel na-anọchi Kraịst anya dika eze n’aha “Devid,” mgbe ọ na-ekwu na “Devid, ohu m, ga-abụ eze n’elu ha.” Ọ na-akọwapụtakwa na Kraịst, dika Devid, ga-abụ “otu onye-ozuzụ aturụ” ha, nakwa na “ohu m Devid ga-abụkwa” “onye-isi ha ruo mgbe ebighị ebi.” Eze, dika nkọwa si dị, chọrọ aha ya dika eze, ọ chọkwara ọchịchị ọ ga-achi nakwa ụmụ amaala nke alaeze ya. Ọ bụrụ na e nweghị ụmụ amaala, alaeze agaghị adi.

Ahurụ m n’ọhụ nke abali, ma, le, otu onye dika Nwa nke mmadụ bịa n’igwé ojii nke eluigwe, wee biakwute Onye Ochie nke ụbọchị, a durukwa ya nso n’ihu Ya. E nyere ya ọchịchị, na ebube, na alaeze, ka ndị niile, mba niile, na asụsụ niile wee fee ya ọfufè: ọchịchị ya bụ ọchịchị ebighị ebi, nke na-agaghị agabiga, alaeze ya kwa bụ nke a na-agaghị ebibi. Daniel 7:13, 14.

“Nlọghachi” nke atọ Nwanyị White kọwara bụ mgbe Kraịst, dika “onye ozi nke ọgbugba-ndụ ahụ,” bịa n’ụlọ nsọ Ya na mberede iji sachapụ ụmụ Levi. Ezikiel na-ekwu na Kraịst “ga-eme ka ha dị ọcha: otu a ka ha ga-abụ ndị nke m, m ga-abụkwa Chineke ha,” nakwa na “ozokwa” Ọ ga-eme “ọgbugba-ndụ nke udo n’etiti ha,” nke “ga-abụ ọgbugba-ndụ ebighị ebi.” A ga-emezu ọgbugba-ndụ ahụ mgbe Chineke “ga-edobe” “ebe nsọ” Ya “n’etiti ha,” nakwa na “ndị mba ọzọ ga-amakwa na mụ onwe m bụ Onyenweanyị nke na-eme ka Izrel dị nsọ, mgbe ebe nsọ m ga-adi n’etiti ha.”

Lee, aga m ezipu onye-ozị m, ọ ga-edozi ụzọ n’ihu m: Onyenwe anyị, onye unu na-achọ, ga-abia na mberede n’ụlọ nsọ ya; ya bụ, onye-ozị nke ọgbugba-ndụ ahụ, onye obi dị unu uto n’ime ya: lee, ọ na-abia, ka Jehova nke usuu ndị agha kwuru. Ma ọnye ga-anogide n’ụbọchị ọbịbịa ya? ọnyekwa ga-eguzo mgbe ọ putara ihè? n’ihi na ọ dị ka ọkụ nke onye na-eme ka ọla dị ọcha, dika ka ncha nke ndị na-asa ákwà: Ọ ga-anọdụ ala dika onye na-eme ka ọlaọcha dị ọcha na onye na-asacha ya: ọ ga-eme ka ụmụ Levi dị ọcha, sachapukwa ha dika ọlaedo na ọlaọcha, ka ha wee nye Jehova onyinye n’ezi omume. Mgbe ahụ onyinye Juda na Jerusalem ga-atọ Jehova uto, dika n’ụbọchị ndị ochie, na dika n’afọ ndị gara aga. Malachi 3:1–4.

Onyeozị nke kwadebere ụzọ maka Kraịst, “onyeozị nke ọgbugba ndụ,” n’akụkọ ihe mere eme nke 1798 ruo 1844, bụ Ịlaila, dika e gosiputara ya n’aka William Miller. Mgbe Kraịst bjarutere n’ụlọ nsọ Ya na mberede, Ọ sachapurụ “ụmụ Livai” dika “ọkụ nke onye na-anucha ihe.”

“Ọbịbịa” nke ọzọ nke mezuru na Ọktoba 22, 1844, bụ ọbịbịa nke onye luru nwaanyị. Ugboro abụọ Ezikiel na-akọwa na mba ahụ e kpọkọtara n’osisi abụọ ga-abụ “ndị ya,” nakwa na Ya “ga-abụ Chineke ha.” E mezuru nke a site n’alụmdi na nwunye ahụ. Na Ọktoba 22, 1844, amụma anọ ahụ e

mezuru nke Nwanyị White na-ekwu maka ha, ka a na-amata ha niile site n'igba-ama nke osisi abụọ Ezikiel.

Elaija nọchiri anya onye-ozị ahụ nke na-akwadebe ụzọ maka onye-ozị nke ọgbụgba-ndụ ahụ. Kraịst kọwara Jón Onye Na-eme Baptizim dị ka onye-ozị ahụ nke kwadebere ụzọ maka mbịa mbụ Ya. Nwanyị White kọwara William Miller dika Elaija, Miller wee kwadebe ụzọ ka Kraịst bịa dika “onye nchụàjà ukwu,” “Nwa nke mmadụ,” “onye-ozị nke ọgbụgba-ndụ ahụ,” na “onye na-alụ nwaanyị ọhụrụ.”

Mgbe afọ atọ na ọkara gasiri, Ilaija si na Sarepta, ebe ọ nonyere nwanyị di ya nwurụ na nwa ya nwoke, b́jara ma nye Ehab iwu ka ọ kpọkọta Izrel nile gaa Kamel. Iziakajl kwuru na ndi mba ọzọ ga-amata na Chineke b́ Chineke, mgbe O tinyere ebe nsọ Ya n'etiti mba ahụ a chikotara onụ site n'osisi abụọ ahụ. N'Ugwu Kamel, Ilaija gwara Izrel ka ha horo ma Chineke b́ Chineke ma ọ b́ Beal b́ Chineke, ma o debere ajuju ahụ n'onođu nke ọ bughị naanị onye b́ ezi Chineke, kama nakwa n'onođu nke onye b́ ezi amuma.

Elaija b́akwutere ndi mmadụ nile, si, Ruo ole mgbe ka unu ga-anọ na-egbu oge n'etiti echiche abụọ? Ọ buru na Onyenwe anyi b́ Chineke, soro Ya; ma ọ buru na ọ b́ Bel, soro ya. Ma ndi mmadụ azaghị ya ọbuna otu okwu. Mgbe ahụ Elaija siri ndi mmadụ, Mụ onwe m, naanị m fodoru dika onye-amuma nke Onyenwe anyi; ma ndi-amuma Bel di nari anọ na iri mmadụ ise. 1 Ndi Eze 18:21, 22.

Izrel niile, gunyere Ehab, maara na Chineke Ilaija b́ Chineke, mgbe oku si n'eluigwe b́a wee rechajia aja Ilaija. Irida nke oku ahụ n'Ugwu Kamel na-akara oge Chineke tinyere ebe nsọ Ya n'etiti mba ahụ e ji mkpara abụọ mee. Oru ebube nke oku ahụ n'Ugwu Kamel gosiputara na Chineke b́ Chineke, na Bel b́ chi ugha.

Oru-ebube ahụ e mere na Sarepta, mgbe Ilaija dinara n'ahụ nwa nwoke nwanyị di ya nwurụ ahụ nwurụ anwu ugboro atọ, gosiri ya na Ilaija b́ nwoke nke Chineke, ma oru-ebube ahụ e mere na Kamel mezu kwara otu ihe ahụ. Ọ bughị naanị na oku nke Kamel gosiri na Chineke b́ Chineke, kama o mekwara ka o doo anya na Ilaija b́ ezi onye-amuma nke Chineke, n'iche iche na ndi-amuma nke Beal na ndi-amuma nke ohia arusi. N'akuko ihe mere eme nke afọ 1840 ruo 1844, e gosiputara na Miller na ndi Millerite b́ ezi ndi-amuma ahụ, n'iche iche na ndi-amuma ugha nke Protestantism dapuru n'ezi okwukwe, ndi n'ime akuko ihe mere eme ahụ kpomkwem gosiputara na ha b́ umu nwanyi Jezebel.

Ilaija no n'Kamel na-anochite anya oru nke imata mpi Protestant ziri ezi, n'ihia na alaeze nke isii nke amuma Akwukwo Nso, anu ohia nke uwa nke Mkpughe iri na atọ, nwere otu mpi nke Protestantism na otu mpi nke Republicanism, ochichi ya ka malitekwaru n'afọ 1798. N'afọ 1798, na njedebe nke afọ atọ na okara nke ochichi Jezebel, Ilaija si na Sarepta b́a mee ka odiche doo anya banyere nke uka b́ mpi nke Protestantism n'elu anu ohia nke uwa.

Nwanyi di ya nwurụ nke Sarepta no n'ije site n'akuko ihe mere eme nke Taiataira ruo n'alumdi na nwunye ahụ, ebe a ga-ewepu onodu ibu nwanyi di ya nwurụ ya. Nwa ya nwoke e mere ka o si n'onwu bilie na-anochi anya ndi ahụ Jezebel gburu n'ime afọ atọ na okara nke okochi. Osisi nku

abụọ ahụ ọ na-achịkọta maka ọkụ ahụ bụ ụlọ abụọ nke Izrel nkịtị nke a ga-achịkọta ọnu ka ha bụru otu mba, mba ahụ bụkwa Izrel nke mmụọ. Nwanyị di ya nwurụ ahụ ga-iji osisi nkụ abụọ ahụ mụnye ọkụ, nke mere na Kamel nakwa n'October 22, 1844, mgbe onye-ozị nke ọgbugba ndụ ahụ ji "ọkụ onye na-edozi ọla" sachapụ umu ndị Livai.

Ọkụ bụ ihe nnọchianya nke ịwusa Mmụọ nke Chineke, nke mere na Kamel nakwa n'Oké Mkpu Etiti Abalị nke rutere n'isi ya na October 22, 1844.

Mgbe ụbọchị Pentikost zuru ezu b́jara, ha niile nọkọtara n'otu obi n'otu ebe. Na mberede, ụda sitere n'eluiigwe b́jara d́ ka nke oke ifufe na-efe ike, o wee juputa ụlọ ahụ dum ebe ha nọ ọdụ. E wee hure ha ire d́ iche iche d́ka nke ọkụ, o wee nọdụkwasi onye ọ b́la n'ime ha. Ha niile wee juputa na Mmụọ Nso, malite ikwu okwu n'asusụ ndị ọzọ, d́ka Mmụọ ahụ nyere ha ikwu. Orụ Ndjosi 2:1-4.

Ịwusa nke Mmụọ ahụ na-anọchi anya ikwusa ozi, ma nwanyị di ya nwurụ ahụ ga-eme ọkụ, ka o wee kwadebe nri ọ ga-eri, nke bụ ozi.

M wee jekuru n'akukụ mmụọ-ozị ahụ, si ya, Nye m obere akwukwọ ahụ. O wee si m, Were ya, rie ya kpmkpam; ọ ga-eme ka afọ ǵ d́ ilu, ma n'onu ǵ ọ ga-atọ uto d́ka mmanụ anụ. M wee were obere akwukwọ ahụ n'aka mmụọ-ozị ahụ, rie ya kpmkpam; o wee d́ n'onu m uto d́ka mmanụ anụ: ma ozugbo m richara ya, afọ m wee d́ ilu. Mkpughe 10:9, 10.

Ozi nke Ehab kposara ozugbo nye Jezebel bụ na Chineke Ịlajja bụ ezi Chineke, n'ihị na Ehab ka hụworo ugbu a ka Chineke Ịlajja zara site n'ọkụ. Ozi e meghere ozugbo n'ụbọchị Ọktoba 22, 1844 bụ ozi nke mmụọ-ozị nke atọ. N'ọnọdụ ọ b́la, ozi Ehab wetara ma ọ bụ ozi nke mmụọ-ozị nke atọ na-akpasu Jezebel iwe nke ukwu.

Ma akukọ sitere n'owuwa anyanwu na sitere n'ugwu ga-enye ya nsogbu; ya mere ọ ga-apu na oke iwe ibibi, na ikpochapu otutu kpmkpam. Daniel 11:44.

"Akukọ sitere n'owuwa anyanwu na n'ugwu" nke Daniel nọchiri anya ozi ahụ nke na-ewe iwe eze nke ugwu, onye bụ Jezebel, ma ọ na-ebido mkpagbu ikpezụ n'akukọ ihe mere eme nke ụwa. E nọchiri anya ozi ahụ site n'ozị Ehab zigara Jezebel, na mbata ozi mmụọ ozi nke atọ mgbe ikpe ahụ meghere n'afọ 1844.

Ehab kọrọ Jezibel ihe niile Ịlajja mere, nakwa otu o si were mma agha gbuo ndị amuma niile. Mgbe ahụ, Jezibel zigara Ịlajja onye ozi, si, Ka chi d́ iche iche mee m otu a, ma kariya otu a, ma ọ b́ru na echi n'oge d́ ka nke a agaghị m eme ka ndụ ǵ b́ru d́ka ndụ otu n'ime ha. 1 Ndị Eze 19:1, 2.

Ịlajja, d́ ka ihe nnọchianya, e ji oge ino n'ozara site n'afọ 538 ruo 1798 gosiputa ya. Mgbe ahụ, n'afọ 1798, Ịlajja putara n'akukọ ihe mere eme d́ ka William Miller. N'afọ 1844, Ịlajja na-akpọputa ọkụ nke Mkpu Etiti Abalị ka o si n'eluiigwe rịdata. Mgbe ahụ, n'afọ 1863, a juru Ịlajja na ozi ya. Ozi ya bụ ozi Mosis banyere "oge asaa," nke ozi banyere mkpisi abụọ Ezikiel nọchikwara anya ya. Ịchikọta mkpisi abụọ ahụ n'ogwugwu nke igbasa ha bụ ozi nwanyị di ya nwurụ nke Sarepta, ma ọ chikotara mkpisi abụọ ahụ tupu o kwadebe nri.

Dị ka James na Ellen White si kwuo, Adventizim nke ndị Miller ghorọ Adventizim Laodisia n'afọ 1856, ma mgbe ha mesiri jụ ozi Ilaia banyere “ugboro asaa” nke Mosis n'afọ 1863, ha wepuru ikike ezi uche di na ya iji ghotu mmuba nke ihe omuma banyere “ugboro asaa” ahụ nke Chineke chorọ iweta n'afọ 1856 (site n'isiokwu asato Hiram Edson hapuru na-ezughị ezụ). Ezi uche manyere ha imalite ikwatu usoro ntala nke eziokwu ndi mmuo ozi duru William Miller ka o chikota. “Nkume” mbu Miller choputara bu nkume ntala ahụ nke Adventizim Laodisia ga-ada n'ihu ya n'akuko ihe mere eme ya dum. Iju nkume mbu ahụ nke eziokwu muputara isi nke Laodisia, ihe mgbaama a puru igwo, ma nke a na-achuso ya n'onodu ole na ole.

Idi ocha nke ulo nsọ ahụ nke malitere n'October 22, 1844, gunyere ime ka “ndi agha” ahụ di ocha, bu ndi e zoputasiri n'okpuru tinyere ulo nsọ ahụ n'ime Daniel 8:13. E gosiri ndi agha ahụ site na “osisi abuo” ahụ nke nwanyi di ya nwuru nke Zarefat chikotara maka oku. Osis abuo ahụ bu ulo abuo nke Izrel oge ochie n'eziokwu. Efraim na Juda n'eziokwu, a ga-achikota ha ka ha buru otu mba mmuo, ma mee ka ha di ocha site n'aka onye ozi nke ogbugba ndu ahụ n'imeghe ikpe ahụ. Mba abuo ahụ bu “ndi agha” ahụ e zoputasiri n'okpuru.

Nkwa Ezekiel bu na Chineke ga-“esi n'etiti ndi mba ozo, ebe ha gaworo, kporo umu Izrel”, ma ga-“achikota ha” “wee kpobatakwa ha n'ala nke ha.” Ala Izrel nkiti bu ala ahụ di ebube, maobu ala ahụ e kwere na nkwa, maobu Juda. Ala ime mmuo ahụ di ebube n'afọ 1798, bu ala anu ohia nke uwa nwere mpi abuo nke Mkpughe isi iri na ato.

N'ubochi ahụ m weliri aka m nye ha, iweta ha site n'ala Ijipt banye n'ala nke m nyochaworo maka ha, nke mmiri ara ehi na mmanu anu na-asoputa n'ime ya, nke bu ebube nke ala niile.... Ma ozokwa, m weliri aka m nye ha n'ozara, na agaghi m ewebata ha n'ala ahụ nke m nyere ha, nke mmiri ara ehi na mmanu anu na-asoputa n'ime ya, nke bu ebube nke ala niile. Ezekiel 20:6, 15.

Ulo abuo nkiti nke Izrel biri n'ala ahụ nke bu “ima mma nke ala niile,” ala ahụ nke “na-asoputa” “mmiri ara ehi na mmanu anu.” Mgbe e kpokotara ulo abuo nkiti nke Izrel onu di ka Izrel ime mmuo, e kwere ha nkwa na a ga-edobe ha n'ala nke ha. “Ala mara mma” nke ime mmuo bu ebe mmeghari nke ndi Millerait na mbido na mmeghari nke puku nari anọ na iri anọ na anọ ahụ n'ogwugwu di n'oge ochichi nke anu ohia nke uwa. Mmeghari ahụ nke na-anochi anya puku nari anọ na iri anọ na anọ ahụ puru naani ibili n'ala nke anu ohia nke uwa. Mmeghari obula nke na-ekwu na o bu mmeghari nke mmuo ozi nke ato sitere n'ala o bula ozo bu adigboroja, n'ihu na Alfa na Omega na-egosi ngwucha mgbe niile site na mbido.

“Ebere na ngozi Chineke ndi na-enweghi atu ka e meworo ka ha zoro n'elu mba anyi; o burula ala nke nnwere onwe, na ebube nke uwa dum. Ma kama iweghachitere Chineke ekele, kama inye Chineke na iwu Ya nsopuru, ndi na-aza onwe ha Ndi Kraist nke America ejuputala n'nganga, anyaukwu, na itukwasị onwe ha obi...”

“Oge eruola mgbe ikpe dara n'okporo ama, ma izi ezi apughi ibanye, onye si n'ihe ojoo puo na-eme onwe ya anu oriri. Ma aka Onyenwe anyi adighi mkpumkpu nke na o pughi izoputa, nti ya adighikwa arọ nke na o pughi inu ihe. Ndi mmadu nke United States abuo ndi a huru n'anya puru iche; ma mgbe ha machibidoro nnwere onwe okpukpe, hapu Protestantism, ma

nye Popery nkwardo, oke mmehie ha ga-ezu, a ga-edekwa ‘ndapụ n’ezi okwukwe nke mba’ n’akwukwo nke eluigwe. Nsonaazu nke ndapụ n’ezi okwukwe a ga-abụ mbibi nke mba.”
Review and Herald, May 2, 1893.

Daniel isi nke asato, amaokwu nke iri na ato na nke iri na anọ na-akowaputa nzoda n’okpuru ukwu nke ma ebe nsọ ma usuu ndi agha. Usuu ndi agha ahụ bu ulo abuo nke Izrel nkiti. A zodara Jerusalem n’okpuru ukwu n’ime afo puku abuo na nari isii nke Ochichiri Oge.

E nyekwara m otu ami di ka mkpara: mmuo-ozu ahụ wee guzo, na-asị, Bilie, tuo ulo nsọ nke Chineke, na ebe ichuaja, na ndi na-efe ofufe n’ime ya. Ma ogige di n’ezi ulo nsọ ahụ hapu n’azu, atukwala ya; n’ihi na e nyela ya ndi mba ozo: ha ga-azokwa obodo nsọ ahụ n’okpuru ukwu ruo onwa iri anọ na abuo. Mkpughe 11:1, 2.

A gwara Jon n’isi nke iri na otu nke Mkpughe ka o tuo o bughị naani ulo nsọ ahụ, kama kwa “ndi na-efe ofufe n’ime ya.” Edobere Jon n’onodu amuma na Oktoba 22, 1844, mgbe e nyere ya iwu ka o tuo ulo nsọ ahụ na ndi na-efe ofufe n’ime ya.

M weere m obere akwukwo ahụ n’aka mmuo-ozu ahụ, rie ya kpankpam; o dikwa n’onu m uto dika mmanu anu: ma ozugbo m risiri ya, afo m wee di ilu. Mkpughe 10:10.

N’amaokwu nke iri nke isi nke iri nke Mkpughe, Jon nochiri anya mwute ilu nke Oktoba 22, 1844, a gwakwara ya ozugbo ka o tuo ma ebe nsọ ma usuu ndi ahụ. Isiokwu nke ajuju ahụ di na Daniel isi nke asato amaokwu nke iri na ato, bu izopia ma ebe nsọ ma usuu ndi ahụ n’okpuru ukwu. Jon na-eme ka anyi mara na “ndi mba ozo” ga-“azoda” “obodo nsọ ahụ” “onwa iri anọ na abuo.” Onwa iri anọ na abuo ahụ bu afo ato na okara nke Elaija. O bu Oge Ochichiri ahụ site n’afọ 538 ruo 1798. N’idi n’amuma guzoro na Oktoba 22, 1844, a gwara Jon ka o hapu ezi ahụ ma “atula ya, n’ihi na e nyere ya ndi mba ozo, ha ga-azoda kwa obodo nsọ ahụ n’okpuru ukwu onwa iri anọ na abuo.”

Mgbe a gwara Jon ka o tuo “ulo nsọ, na ebe ichuaja, na ndi na-efe ofufe n’ime ya;” n’okwu Daniel isi nke asato na amaokwu nke iri na ato, a gwara ya ka o tuo ebe nsọ na usuu ndi agha ahụ. O buru na a gwara Jon ka o “ghara” igu afo puku abuo na nari isii na iri, mgbe ahụ o ga-atu site n’afọ 1798 ruo ebe o no na 1844. Afo 1798 ruo 1844, mgbe e turu ya, na-anochi anya afo iri anọ na isii. Mmalite nke afo iri anọ na isii ahụ di n’afọ 1798, mgbe “ugboro asaa” Mosis megide ulo ugwu nke Izrel mezuru. Njedebe nke afo iri anọ na isii ahụ di n’afọ 1844, mgbe “ugboro asaa” Mosis megide ulo ndida nke Izrel mezuru. Ntu Jon ha nhata afo iri anọ na isii. Onuogu iri anọ na isii na-anochi anya ulo nsọ ahụ. Jisos kwuru, bibienu ulo nsọ a, n’ime ubochi ato m ga-ebulikwa ya; ma ndi Juu na-akpa arumuka kwuru na e wuru ulo nsọ ahụ n’afọ iri anọ na isii.

Jizos zara ha, si, Kwatuenu ulo nsọ a, n’ime ubochi ato m ga-ebulite ya. Ya mere ndi Juu siri, Afo iri anọ na isii ka e ji wuo ulo nsọ a, gi onwe gi o ga-ewulite ya n’ime ubochi ato? Ma na-ekwu maka ulo nsọ nke ahụ ya. Jon 2:19–21.

Jizos were anu ahụ nke Adam mgbe Adam dasiri, ya na mmebi nile e ketara eketa di n’ime ya, ka O wee too ihe nlereanya ka anyi wee merie dika Ya onwe Ya siri merie. N’onu ndi ama abuo ka okwu o bua guzosiri ike; ya mere, ikuzi na anu ahụ Kraist enweghi mmebi ndi ahụ e ketara eketa nke puku afo anọ nke mmehie, bu ikwado mmanya Babilon, n’ihi na ikuzi na Kraist anabataghi

adighi ike ndi ahụ e ketara eketa bu ozizi bu isi nke Katolik.

Mmuo o bula nke na-adighi ekwuputa na Jisos Kraist abjawo n'anụ ahụ esiteghị n'aka Chineke: nke a bukwa mmuo ahụ nke onye na-emegide Kraist, nke unu nuru na o ga-abia; ma obuna ugbu a o dilari n'uwa. 1 Jon 4:3.

N'ihu na otutu ndi nduhie abanyela n'uwa, ndi na-ekwuputaghị na Jisos Kraist abiaala n'anụ ahụ. Nke a bu onye nduhie na onye na-emegide Kraist. 2 Jon 1:7.

Ulo nsọ nke ahụ Kraist bu ulo nsọ nke ahụ mmadu o bula.

“Kraist anoghi n'onodu di mma nke ukwu n'ozara ahụ togboro n'efu iji nagide onwunwa Setan dika Adam no mgbe a nwara ya n'Iden. Okpara Chineke wedara Onwe Ya ala ma were odidi mmadu mgbe agburu mmadu esila n'Iden kpafuo ruo puku afọ anọ, ma si n'onodu mbu ha nke idi ocha na izi ezi puo. Mmehie anowo na-etinye akara ya ndi jogburu onwe ha n'ahu agburu mmadu ruo otutu ogbo; mmebi ahụ, nke uche, na nke omume wee juputa n'etiti ezi-na-ulo mmadu dum.”

“Mgbe onye onwunwa wakporo Adam n'Iden, o no na-enweghi ntupo nke mmehie. O guzoro n'ike nke izu-okè ya n'ihu Chineke. Akuku na ikike niile nke idi adi ya toro nke oma n'otu n'otu, ma guzozie n'idi n'otu na n'usoro kwekoro ekweko.”

“Kristi, n'ozara nke onwunwa, guzoro n'onodu Adam iji buru ule ahụ o dara inagide. N'ebe a Kristi meriri n'aha onye mmehie, puku afọ anọ mgbe Adam tughariri azu n'ihè nke ebe obibi ya. E kewapuru ezinulo mmadu n'ihu onuno Chineke, ya mere, ogbo o bula na-esote no na-apu, ogbo n'ogbo, n'iga n'ebe di anya kari site n'idi ocha mbu ahụ, amamihe ahụ, na ihe omuma ahụ Adam nwere n'Eden. Kristi buru mmehie na adighi ike nile nke agburu mmadu dika ha di mgbe O bira n'uwa inyere mmadu aka. N'aha agburu mmadu, ebe adighi ike nke mmadu dara ada dikwasiri Ya, O ga-eguzogide onwunwa Setan n'ihè nile nke a ga-eji wakpo mmadu.” Selected Messages, akwukwo 1, 267, 268.

N'isi nke abuo nke Jon, Kraist no na-ekwu banyere ahụ Ya dika ulo nsọ, ma ahụ-ulo-nsọ Ya bu nke mmadu nwere mmebi niile nke puku afọ anọ nke adighi ike a kpatara akpakota. Ulo nsọ mmadu ahụ Kraist kporo aha bu nke mejuputara kromosom iri anọ na isii. Mgbe Mosis rigoro n'elu Sainai inata iwu na ntuziaka maka iwulite ulo nsọ ahụ, o no n'ugwu ahụ ubochi iri anọ na isii. Ezikiel na-ekwu banyere Kraist ito ulo nsọ Ya “n'etiti” mkpisi abuo ahụ. Oge si na njedebe nke oge asaa nke alaeze ugu na alaeze ndida ahụ e gwara Jon ka o tuo bu afọ iri anọ na isii, ma o nochiri anya “etiti” ahụ maobu oge di n'etiti 1798 na 1844. N'ime afọ iri anọ na isii ahụ, Jisos wuru ulo nsọ ime mmuo ahụ nke O ga-abia n'uzo mberede sachapu mgbe O bira dika onye-ozu nke ogbugba ndu ahụ. Dika onye-ozu nke ogbugba ndu ahụ, O ga-edè iwu Ya n'obi ndi Ya. Iwu ahụ ka a nochiri anya ya site n'okuko nkume abuo. Nke mbu nwere iwu anọ, nke abuo nwere iwu isii. Onu ha onu, ha na-anochi anya onuogu iri anọ na isii.

Nzuko nke Izrel ime mmuo site n'afọ 1798 ruo 1844 na-anochi anya nchikota nke Izrel ime mmuo, ma o na-anochikwa anya nguzobe nke ulo nsọ.

N'ibjakwute Onye ahụ, dika nkume di ndu, nke mmadu juru n'ezie, ma nke Chineke hoputara, dikwa oké onu ahia, unu onwe unu kwa, dika nkume ndi di ndu, ka a na-ewu elu buru ulo ime mmuo, ibukwa ndi nchujà di nsò, ka unu wee na-achụ àjà ime mmuo, ndi a na-anabata n'ihu Chineke site n'aka Jisòs Kraist.

N'ihì nke a ka e dekwara ya n'Akwukwo Nso, Lee, ana m etinye na Zayon nkume nkuku isi, onye a hoputara, di oké onu ahia: onye obula kweere na ya agaghì eme ihere.

Ya mere, unu ndi kweere, O bu onye di oké onu ahia: ma nye ndi na-erubeghi isi, nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru, otu ahụ ka e mere isi nkuku, nakwa nkume nke isu ngongo, na okwute nke mmejo, obuna nye ndi ahụ na-asu ngongo n'okwu ahụ, ebe ha na-erubeghi isi: nke a ka e kenyere ha kwa.

Ma unu bu agburu a hoputara, ndi nchujà eze, mba di nsò, ndi nke Chineke n'onwe ya; ka unu wee kwusaa otuto nke Onye ahụ kporo unu site n'ochichiri bata n'ihè ya di ebube: ndi n'oge gara aga na-abughì ndi mmadu, ma ugbu a bu ndi Chineke: ndi nataghi ebere, ma ugbu a enwetawo ebere. 1 Pita 2:4–10.

Ulo nsò e wuru site n'afò 1798 ruo 1844 gunyere otu otu ndi "a hoputara" ka ha buru ndi na-enupu isi. E gosiputara nnupuisi ha n'iju "oge asaa," "nkume nkuku," "nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru," nke bu "nkume mkpasu iwe" na "nkume isu ngongo."

Ndi otu ahụ e "hoputara site n'aka Chineke," matara "nkume" ahụ nke e "juru aju site n'aka mmadu" dika "nkume di ndu," nakwa dika "nkume" ahụ nke e "hoputara site n'aka Chineke, ma" buru "nke di oké onu ahia." Ndi e "hoputara site n'aka Chineke," "ogbo a hoputara ahoputa" ahụ, n'"oge ndi gara aga" "abughì ndi mmadu, ma" mgbe ahụ ka ha ga-abu "ndi Chineke." Mgbe Chineke chikotara mkpara abuo ahụ, O weputara ha n'etiti "ndi mba ozo." Ha ga-abu ndi nke Ya mgbe O jikotara mba abuo ahụ onu ka ha buru otu n'ime afò iri anò na isii ahụ, site n'afò 1798 ruo n'afò 1844.

E nwere naani otu ntoala, ntoala ahụ bukwà Jisòs Kraist; ma "nkume isu ngongo" nke bu ntoala nke akuko ihe mere eme ahụ, nke ndi na-erubeghi isi juru, bu "oge asaa" nke Mosis. Mgbe e juru "oge asaa" ahụ n'afò 1863, o bu iju Jisòs Kraist.

Nri akuko ifo ahụ nke na-ekwubi na ime ka ebe nsò di ocha nke malitere n'ubochi Oktoba 22, 1844 bu nani mmezu nke amuma afò puku abuo na nari ato ahụ, na-akowaputa ebe nsò efu, ebe nsò na-enweghi igwè ndi na-eje ozi, alaeze na-enweghi umu amaala. O dighi ebumnobi o bula e nyere site n'mmuo nsò maka ebe nsò nke ka elu n'onodu di mkpa karja ihe Chineke kwuru na ebumnobi ebe nsò ahụ bu.

Ka ha me wuruuru m ebe nsò; ka m wee biri n'etiti ha. Opupu 25:8.

N'Akwukwo Nso, a na-ejiko ebe nsò nke Chineke mgbe niile na ndi Ya, bu ndi agha ahụ. Mkpanaka abuo Ezikiel, ndi a kowara di ka mba abuo, ga-abu otu mba, ebe nsò nke Chineke ga-adikwa n'etiti ha. Ikowa ajuju nke amaokwu nke iri na ato nke Daniel asato n'uzo na-ezighi ezi, iji zoo ihe ajuju ahụ na-aju n'ezie, n'otu oge ahụ bukwà iju "onye nsò puru iche" ahụ di n'amaokwu nke iri na ato, onye a gwara ka o zaa ajuju ahụ.

Mgbe ahụ, anụrị m otu onye nsọ ka ọ na-ekwu okwu, onye nsọ ọzọ wee si onye nsọ ahụ nke na-ekwu okwu, Ruo ole mgbe ka ọhụ ahụ ga-adị banyere àjà a na-achụ kwa ụbọchị, na njehie nke mbibi, nke na-enyefe ma ebe nsọ ma usuu ndị mmadụ ka a zọda ha n'okpuru ụkwụ? Ọ sirikwa m, Ruo ụbọchị puku abụọ na narị atọ; mgbe ahụ ka a ga-eme ka ebe nsọ ahụ di ọcha. Daniel 8:13, 14.

A na-akpọ ihe ahụ di n'eluigwe e juru ajuju ahụ “onye nsọ ahụ puru iche,” a sughariri okwu ahụ site n'okwu Hibru “Palmoni”, nke putara onye na-agu onu ogugu di itunanya, onye na-agu onu ogugu ihe nzuzo. N'ebe ahụ e dere ya, nke bu ogidi etiti na ntọala nke Adventizim, Kraist na-anochite onwe Ya dika onye na-agu onu ogugu di itunanya ahụ. Ọ na-eme nke a kpomkwem n'ebe Ọ na-akowa mmekorita di n'etiti amuma oge kachasi ogologo di na Bible na kwa amuma oge nke ubochi puku abuo na narị atọ ahụ. Amuma oge kachasi ogologo ahụ bu iyi Mose, nke bu ugboro asaa nke Levitikos iri abuo na isii. Ọ bu amuma ahụ nke na-akowaputa igbasa na ime ka ulo abuo nke Izrel buru ndi ohu, ndi a kowara dika “agha” ahụ a ga-azoda n'amaokwu nke iri na atọ, ebe amaokwu nke iri na anọ na-akowaputa amuma banyere izoda ulo nsọ ahụ. Amuma abuo ahụ mezuru n'ubochi Oktoba 22, 1844, mgbe nwanyi di ya nwuru nke Zarefat chikotara mkpisi osisi abuo ahụ maka oku nke onye-ozu nke ogbugba-ndu ahụ.

Mgbe Adventism juru eziokwu mbu ahụ kpomkwem nke oge amuma nke ndi mmuo ozi duru William Miller ka o ghota, ha mere onwe ha ka ha ghara ihu uzọ. N'afọ 1856, site n'isiokwu asato nke Hiram Edson, Palmoni gbaliri ime ka ihè nke oge asaa bawanye, ma o nweghi uru o bula. Ha juru ozi ahụ e zigara Laodisia, ma nabata ngosiputa ojo ise nke Laodisia, si otu a mee ka a mara ha di ka umu agboghọ ise ndi nzuzo.

Afọ iri isii na ise nke Aisaja asaa, nke na-akowaputa 742BC, 723BC na 677BC n'mmalite ya, ka e meghariri n'akuko ihe mere eme nke njedebe ya n'afọ 1798, 1844 na 1863. Akuko ihe mere eme ahụ nke njedebe ka e ji nchikota nke osisi abuo di na Isi nke iri atọ na asaa nke Ezikiel nochie anya ya, ma nwanyi di ya nwuru nke Sarepta (dika a kporo ya n'asusu Grik nke Agba Ohuru), bu akuko ihe mere eme nke Chineke na-eguzobe mmekorita ogbugba-ndu ya na Izrel nke mmuo n'ime Juda nke mmuo (ala ebube ahụ) n'oge akuko ihe mere eme nke alaeze nke isii nke amuma Bible. Akuko ihe mere eme ahụ, ebe o bu njedebe nke amuma afọ iri isii na ise ahụ, na-anochikwa anya mmalite nke anu ohia nke uwa nke Mkpughe iri na atọ. N'mmalite nke alaeze nke isii nke amuma Bible, ijikota osisi abuo na-egosi njedebe nke alaeze nke isii nke amuma Bible. Akuko ihe mere eme ahụ nwere akuko ihe mere eme yiri ibe ya nke mpi nke Protestantism na mpi nke Republicanism.

N'uzo amuma, ike, ma o bu mpi, ma o bu mba, ma o bu alaeze, ma o bu eze, ma o bu isi, bu akara ndi a puru iji dochie ibe ha, dabere n'onodu e si jiri ha mee ihe. Akara ndi a niile na-ezo kwa aka n'osisi abuo ahụ nke Ezikiel kowara di ka mba abuo. Na mmalite akuko amuma nke anu ohia nke uwa, e zukotara mpi Protestant n'ime otu mba, ma o bu otu mpi. N'ogwugwu nke otu akuko ahụ ahụ, mpi Republican ga-ezukota onu na mpi nke Protestantism nke dapuru n'ezi okwukwe iji meputa otu mba. Mba ahụ ga-abu oyiyi nye anu ohia nke oké osimiri nke Mkpughe iri na atọ. N'uzo ezi uche di na ya, o buru na anyiaju ihu àmà nke nkocha nke ugboro asaa ahụ (nke e mezuru megide ulo abuo ahụ nke Izrel nkiti), n'ezie anyi agaghi enwe ike ihu otu ulo abuo nkiti ahụ nke Izrel oge ochie si ghọ mba nke Izrel ime mmuo n'afọ 1844. Ọ buru na anyi enweghi ike ihu akuko

ahụ, n'ezie anyị enweghị “nghọta” ọ bụla banyere otú akụkọ ahụ ná mmalite United States si akọwa akụkọ ahụ n'ogwugwu, mgbe mpi Republican na-emeghachi usoro nchịkọta ahụ na ijikọ ọnụ ahụ nke e gosiri ná mmalite site na mpi Protestant.

Anyị ga-aga n'ihu ịtụle eziokwu ndị a n'isiokwu na-esonụ.